

Marea Neagra interfata europeana cu Marea Caspica si Orientul Mijlociu

Energia este o necesitate vitala si, de aceea, securitatea energetica reprezinta o problema complexa, esentiala pentru asigurarea cresterii sociale si a bunei functionari a societatii, în ansamblu.

Direct învecinata Uniunii Europene si complex de securitate emergent în arealul geopolitic si geostrategic al Orientului Mijlociu extins, regiunea Marii Negre are o importanta strategica majora pentru Uniunea Europeana si comunitatea euroatlantica în ansamblul sau. În zona Marii Negre se gasesc câteva “pozitii cheie”, care o particularizeaza, îi imprima valente deosebite, dar mai ales contribuie la valoarea si importanta geostrategica a ultimii ani, zona Marii Negre a inregistrat o schimbare semnificativa in paradigma traditionala de securitate, cu impact pe termen lung asupra securitatii europene si euroasiatice în ansamblul lor”. În acelasi timp, regiunea se prezinta ca o zona-tampon de îndemanare a culturilor si civilizatiilor ortodoxa, islamica si occidentala.

Securitate energetica euro-atlantica la Marea Neagra

Competitia globala pentru asigurarea necesarului de resurse energfeticice devine tot mai acerba, in conditiile in care unele dintre zacaminte de hidrocarburi sunt pe terminate iar cele, mai improtante se afla in zone instabile politic. Jocul energetic din zona se desfasoara pe doua dimensiuni, prima constand in obtinerea controlului asupra infrastructurii de transport a hidrocarburilor extrase spre diferite piete regionale. Specialistii afirma ca absentia unei infrastructuri corespunzatoare si insuficientele spatii de depozitare la nivelul UE constituie obstacole în calea livrarilor de petrol si gaze în flux continuu si contribuie la cresterea preturilor în spatiul comunitar. Chiar cu o buna politica de eficienta energetica, numai pentru productia de energie vor fi necesare investitii de circa 900 de miliarde de EURO în urmatorii 25 de ani.

În conditiile în care se învecineaza cu o zona bogata în hidrocarburi Asia Centrala (Turkmenistan, Kazahstan ori Iran), Marea Neagra este esentiala pentru UE prin prisma rolului de veriga de legatura în transportul resurselor euroasiatice catre consumatorii europeni pe axa geopolitica.

Exploatarea resurselor energetice din Bazinul Marii Negre este grevata de unele piedici, având în vedere costurile ridicate ale operatiunilor de foraj la mare adâncime. În aceste conditii, zona poate fi valorificata de România, Bulgaria si Turcia numai la adâncime mica si medie, dar, pâna în momentul de fata, exista un numar limitat de puturi exploratorii la adâncimi mari. Statele riverane formeaza cel mai important corridor pentru

transportul combustibililor fosili din Rusia si Caucaz catre spatiul comunitar, constituind o posibilitate de diversificare a resurselor energetice.

Transportul mixtului energetic si „jocul conductelor” sunt probleme constant analizate în relatiile zonei cu spatiile adiacente, pe lângă monopolul de productie al mixtului energetic practicat de Federatia Rusa evidentiindu-se, totodata, monopolul de tranzit al Ucrainei.

De asemenea conflictul ruso-georgian (august 2008) a scos in evidenta unele vulnerabilitati ale zonei Caucazului, considerate anterior acestuia o alternative sigura rezistenta la santajul energetic al Rusiei, pentru petrolul caspic. Toate acestea au determinat UE sa isi consolideze diplomatia energetica, astfel încât, în cautarea unor solutii

Politica energetica româneasca

România este ideal pozitionata pentru a juca un rol de pivot pe traseul marilor fluxuri economice, atât ca tara de tranzit, cât si ca participanta activa având cel mai mare si bine utilat port de pe litoralul vestic al Marii Negre, racordat la coridoarele europene si la culoarul de transport transcaucazian. Totodata, tara noastra dispune de mari capacitati subutilizate în industria de rafinare si prelucrare petrochimica, având potentialul de a deveni, în timp relativ scurt, un furnizor important de energie electrica.

Pentru România, ca tara care promoveaza realizarea de proiecte de infrastructura energetica la Marea Neagra si care beneficiaza de importante unitati de prelucrare a resurselor energetice ori de productie a energiei electrice (de exemplu, Centrala Nucleara Cernavoda), interesul pentru securitatea unitatilor generatoare si a rutelor de transport al hidrocarburilor si abordarea sa, inclusiv în cadrul NATO, este, de asemenea, evident.

În tara noastra nu a existat o viziune strategica pe termen lung care sa fie agreata de majoritatea fortelor politice, desi au fost elaborate politici sectoriale viabile, dar ce nu au mai fost puse în opera sau au fost sistate ori de câte ori se schimbau factorii decizionali ai entitatilor energetice sau cei din administratia centrala. Masurile luate pentru progresul sistemului national fiind conjuncturale si, de cele mai multe ori, rezultatul materializarii anumitor interese de grup, atât interne cât si externe, a condus la pierderea unor oportunitati ca tara noastra sa devina un actor important în Europa Centrala si de Sud-Est.

“Strategia energetica a României în perioada 2007-2020” marcheaza o etapa importanta în evolutia tarii noastre ca membru cu drepturi depline al U.E., fiind în conformitate cu cerintele orientarilor si politicilor comunitare din domeniu, dar si tendintelor de globalizare manifestate pe plan mondial în ultimul deceniu (reliefate prin prisma angrenarii statelor în structuri/organisme/uniuni multinationale si semnarii diverselor tratate/acorduri/conventii internationale). Documentul strategic este unul realist ce reafirma faptul ca resursele energetice ale României sunt într-o scadere dramatica (petrol, gaze, uraniu) si ca resursele regenerabile sunt limitate.

În actuala strategie energetica româneasca, directiile de dezvoltare pe care si le-a propus România coincid, în cea mai mare parte, cu cele europene, având în vedere ca mizeaza pe energetica nucleara (urmând a fi puse în functiune înca doua grupuri nucleare la C.N.E. Cernavoda), consolidarea productiei pe carbune, utilizarea resurselor regenerabile si cresterea eficientei energetice.

De asemenea, unul din obiectivele vizate este diminuarea dependentei de importuri, context în care a fost acordată atenție proiectelor de rute alternative de transport a hidrocarburilor, cum sunt gazoductul Nabucco și oleoductul Pan European Oil Pipeline (Constanța - Trieste), dar și cele ce vizează interconectarea sistemului autohton cu cel din Ungaria (în zona Arad - Szeged), din Ucraina (Siret - Cernăuți) și din Bulgaria (Giurgiu - Ruse). Proiectul Nabucco prezintă avantajul pretului mai mic față de rutele alternative (South Stream și White Stream, ambele având și porțiuni submarine ce necesită soluții tehnice costisitoare, dificile și ce implică riscuri de mediu) și evaluărilor favorabile privind stabilitatea țărilor tranzitate. Avantajele reale ale PEOP (cea mai scurtă rută care leagă rezervele caspice de Europa Centrală și de Vest, ce presupune cele mai mici riscuri de mediu, datorită conexiunii “pipe-to-pipe” la nodul din Trieste) și nevoile energetice în creștere la nivel european (ce nu pot fi satisfăcute integral în cazul materializării celorlalte alternative) îi asigură un nivel de certitudine indiferent de orizontul de timp proiectat.

România importă aproximativ 30% din necesarul de gaze naturale din Rusia, la un preț ridicat în comparație cu cel aplicat altor țări, pentru că importul se realizează prin firme intermediare. Pierderile înregistrate de către companiile românești, care au fost nevoite să își reducă activitatea ca urmare a încetării furnizării gazelor naturale de către „Gazprom”, au fost neînsemnate. În prezent, când neînsemnate. În prezent, când efectele crizei economice internaționale au determinat reducerea producției industriale în toate sectoarele de activitate, consumul de gaze naturale este diminuat corespunzător.

Rezervele României însumează 74 de milioane de tone de petrol și 185 de miliarde de metri cubi de gaz. La un ritm de producție de aproximativ 5 milioane de tone de petrol

pe an si 12 miliarde de metri cubi de gaze naturale, acestea vor fi epuizate pâna în 2025. În România, perspectivele identificării unor câmpuri majore sunt pesimiste, având în vedere ca, în ultimii 20 - 30 de ani, au fost localizate doar 20 de noi depozite, de dimensiuni mici sau medii, cu un aport de sub 5% la productia interna si de 20 - 25% la volumul total al resurselor tarii. Datele statistice releva ca aproximativ 85% din rezervele de hidrocarburi au fost epuizate, fiind extrase 700 de milioane de tone de titei si 1.500 de miliarde de metri cubi de gaze naturale, iar cererea este în continua crestere. Circa 70% din suprafata tarii cu potential energetic a fost concesionata facând obiectul a peste 50 de contracte comerciale. Pe termen lung, alternativele viabile sunt reprezentate de productia energetica pe baza de carbune, energie nucleara si resursele regenerabile, dat fiind ca dependenta de importurile de hidrocarburi se va accentua progresiv, în conditiile diminuării rezervei nationale de petrol si gaze naturale considerate epuizabile. Tara noastra dispune de un volum mediu de resurse regenerabile, fiind identificate cinci regiuni eoliene, în functie de conditiile topo-geografice si de mediu, cele mai favorabile situându-se pe litoralul Marii Negre, zonele montane si podisurile din Moldova sau Dobrogea. Potentialul eolian autohton este de 14.000 MW putere instalata în paralele cu cel tehnic amenajabil de 2.500 Mw, investitiile necesara în acest domeniu ridicându-se la un milion de euro/ MW instalat.

Angajamentele asumate în relatia cu UE obliga România sa investeasca masiv în exploatarea intensiva a resurselor regenerabile, astfel încât, în 2020, aceasta sa reprezinte cel puțin 20% din consumul national brut de energie electrica. Simultan, energia nucleara va detine o pondere de 28 - 30% din productia totala de energie a tarii noastre, iar diferenta va fi asigurata de energia produsa utilizând carbune, gaze naturale si pacura prin valorificarea resurselor eoliene, hidraulice, geotermale si solare, a biomasei si biocombustibililor, dar si realizarii unor investiti în instalatiile de desulfurare si echipamente de ardere.

Sume importante trebuie directionate si spre re tehnologizarea marilor termo-centrale, pentru reducerea poluarii.

Concluzii

Pentru valorificarea oportunitatilor deschise României, prin prisma pozitiei (disponibil si prognozat), sunt necesare masuri convergente care sa permita tarii sa beneficieze de sansele de a deveni un actor proeminent pe pietele energetice zonale si regionale si sa acopere solicitarile uzuale. Pentru a atinge si fructifica statutul de pivot geopolitic (ale carui premise sunt reprezentate de pozitia de membru NATO si UE stabilitatea politica si cresterea economica constanta, ce o recomanda ca o tara de tranzit a fluxului de resurse energetice mai viabila decât Ucraina, rolul asumat în transformarea spatiului Marii Negre într-o regiune de stabilitate, bunele relatii de cooperare cu statele caucaziene, în special cu Azerbaidjan, dar si cu Georgia si Armenia etc.) România are nevoie de consecventa atât în palierul conceptual si politic, cât si în cel pragmatic si al actiunilor concrete de politica externa si consacrarea complementaritatii demersurilor diplomatice si obiectivelor economice strategice.

Dependenta energetica crescândă a Uniunii Europene fata de importurile de petrol si gaze naturale constituie un factor accelerator al elaborarii unei parte integranta a comunitatii euroatlantice, trebuie sa contribuie la elaborarea si implementarea elementelor acestei noi arhitecturi de securitate regionale.

Regiunea Marii Negre se poate constitui, pe termen mediu si lung, într-un spatiu democratic, stabil, prosper, conectat functional la spatiul european si euroatlantic si având relatii echilibrate, de cooperare politica si sectoriala, cu vecinatatea ei estica, pe fundalul unor raporturi de putere larg acceptate si riscurile legate de instabilitate, de ezitarile între optiuni distincte de politica externa, de limitarea dezvoltarii economice ca efect al conflictelor „înghetate”, în conditiile unor raporturi de putere globale neclare, tensionate si impredictibile. Aceste elemente ale unui scenariu negativ nu pot fi excluse. Factori importanti pentru apropierea de un scenariu sau altul vor fi optiunile politice ale statelor din zona, procesele de reforma ale NATO si ale UE si evolutia raporturilor dintre SUA, UE, F. Rusa si Turcia.